MONITOR
Na R. P. 1775.
Nro: XXXV.
Dnia 3. Maia.

Z HORACYUSZA.

Wyrażone swe wyżey o Lucyliuszu zdanie, nowemi stanowi y utwierdza dowodami.

Nempe in composito dixi pede currere versus Lucili. &c. Lib. 1. Sat 10.

TAk, iest nie zgrabnym rzekłem *a*) wiersze idą krokiem
Lucyliusza. Ktoż tak fautor iest niebaczny
Lucyliusza, aby toż samo nie przyznał?
Lecz tenże wziął odemnie pochwałę na teyże
Karcie, że dobrze Rzymian w swych pismach przysolił,
Lubo mu to przyznaiąc, nie przyznam ostatka,
Gdyż taką rzeczą miałbym y Laberyusza *b*)
Kuglarskie w podziwieniu wiersze *c*) iako piękne

 Poé-

a) *w Satyrze 4 księgi I.*

b) Decimus Laberius. *żyiący za czasow* Juliusza Ces: *Autor w swych wierszach szyderskich uszczypliwy.*

c) *Wiersze sceniczne, trefnie obyczaie ludzkie wyrażaiące*, mimi *po łać: nazwane, iako pisarz onych* Mimographus: *iakim był wspomniony* Laberius *y* Publius Syrus.

Pòemata, Nie dość więc rozśmieszyć słuchacza,
Acz y tu iest nieiaka zaleta; bydź ieszcze
Trzeba zwięzłym, by gładko szła myśli osnowa,
Ni się plątała w słowach uszom uciążliwych.
Trzeba, by styl poważny raz był, wnet żartowny,
Raz na ton Krasomowcy, drugi raz Pòéty,
Czasem człeka dworskiego, co się nieudolnym
Bydź udaiąc, z umysłu swe wycieńcza siły.
Częstokroć w rzeczach wielkich sprzeczki, żart rozstrzyga
Lepiey nad ostre słowa, nad żwawe dowody.
Tym stali ci mężowie, ktorzy Komedyą
Pisali dawną, w tym ich naśladować trzeba:
Ktorych nigdy nie czytał ani Hermogenes, *d*)
Ni Koczkodan ow *e*) ktory nic nie umie, tylko
Piosnki śpiewać miłosne Kalwa y Katulla *f*)
„ Ależ przecie rzecz wielką dokazał Lucyli,
„ Iże słowa pomieszał Greckie z Łacińskiemi.
O zbyt mało wiadomi! ktorzy rozumiecie
Bydź to rzeczą wżdy trudną y przedziwną, co się
Rodyiskiemu zdarzyło Pitoleontowi? *g*)
„ Iednak ta mieszanina w wierszach przyiemnieysza,
„ Iak gdybyś w Chiyskie wino przymieszał Falernu. *h*)
Ciebie samego pytam, gdybyć przyszło stawać
W głowney Petyliusza *i*) winowaycy sprawie,
Izali zapomniawszy oyca y oyczyzny,

Gdy

---

d) *rzeczony* Tigellius, *w Satyrach Horac: często wspomniony, cenzor wierszy nikczemny.*

e) Demetrius *Pòéta, pisarz elegii, szpetny z umysłu y z pozoru iak małpa, nędzny naśladowca* Lucyliusza.

f) Calvus *y* Catułlus *wierszyki miłosne pisali.*

Pitholeon, *rodem z wyspu* Rhodu, *ktory* Epigrammata pisał, *mieszaiąc w nich ładaiako Greczyznę z łaciną.*

h) Falern, *ostre wino.* Chiyskie, *łagodne. To z Archipelagu, á tamto z Kampanii Włoskiey.*

i) Petilius Capitolinus. *rzekło się o nim wyżey w przypiskach do Satyry* 4. *teyże księgi.*

Gdy Pedius y Korwin *k*) pocą się w indukcie
Nad dosadną łaciną; chciałbyś między słowa
Oyczyste, mieszać obce, dwoyięzycznych kształtem
Kanuzynow? *l*) Gdym Greckie chciał kiedyś wierszyki
Tworzyć, z tey strony morza *m*) zrodzony, zawściągnął
Tym mię głosem, widziany Kwiryn *n*) po połnocy,
Gdy prawdziwe bywaią sny: „ nie noś do lasa
„ Drew, iakbyś liczne Grekow chciał pomnożyć hufce. *o*)
Nadęty gdy Memnona *p*) Alpin *q*) rzeże: y gdy
Mulistą Rhenu *r*) głowę grubym kształtem tworzy, *s*)
Ia tymi się fraszkami *t*) bawię, ktore ani
W Kościele Apollina *u*) brzmieć na przepych będą,

---

k) Pedius Poplicola *y* Corvinus Messala, *sławni krasomowcy, y żwawi* Petyliusza *winowaycy u sądu oskarżyciele.*

l) Canusini, *narod Włoski, ktorzy mieszanym ięzykiem, Greckim y Łacińskim mowili.*

m) *Tyrreńskiego. to iest we* Włoszech, Apulii; *nie zaś za morzem, w* Sycylii *lub* Grecyi *urodzony.*

n) Romulus, *osadźca Rzymu, autor ięzyka Łacińskiego* Quirinus *po śmierci rzeczony.*

o) *t. i. liczbę Autorow Greckich powiększyć.*

p) Memnon, *syn* Tytona *y* Aurory. *pod Troią od* Achillesa *zabity, à drugi raz od Alpina Pòéty nikczemnemi wierszami zarzezany.*

q. A. Cornelius Alpinus, *nadęty w swych wierszach Pòéta.*

r) *Tenże opisuiąc w swych innych wierszach rzekę* Rhen, *źrzodła iego mętne, nieczystym swym stylem bardziey pomącił.*

t) *lekkim pisaniem Satyr.*

u) W Rzymie *między innemi Bogow zborami, był też y* Apollina *Kościoł, gdzie Pòétowie zwykli byli na przepych swe wiersze recytować, y nadgrody za nie odbierać.*

Gdźie Tarpa *w*) sędzią sporow: ni się na theatra
Co raz wracać, y częstym powszednieć widokiem.
Ty chytrą nierządnicę, ty Dawusa starcem
Łudzącego Chremesem, *x*) trefnie wierszem udać
Komicznym możesz, ieden z żyiących Fundani. *y*)
Pollio *z*) czyny Krolow opiewa troymiernym *aa*)
Rymem: żaden nie ciągnie tak wiersz bohatyrski *bb*)
Wspaniale iak Varyusz: *cc*) wdzięczny użyczyły
Maronowi w Sielankach ton wieyskie Kameny:
Mnie, po usiłowaniu daremnym Varrona *dd*)
I innych, dostała się Satyra, ktorąbym
Cożkolwiek pisać lepiey mogł, za Lucylego
Mnieyszy: zdzierać mu bowiem nie ważę się wieńca,
Ktory z wielką na skroniach iego tkwi pochwałą.
Lecz rzekłem, że on mętnym płynie, że ma w sobie
Więcey, cobyś odrzucił, niżeli zostawił.
Nuż proszę, ty coś to tak uczony, niczebyś
Nie poganił w Homerze? nic że Lucyliusz
W tragicznych Akcyusza *ee*) wierszach nie poprawia?
Nie śmieież on się z lększych Enniusza rymow,
Niż ie znosi powaga rzeczy? gdy o sobie
Mowi, nie iakby iednak przenosił się nad tych,
Ktorych gani? Coż y nam czytaiącym pisma
Lucy-

---

w) Metius Tarpa, *Krytyk y Sędzia surowy.*

x) Davus *y* Chremes *osoby w Komedyi* Terencyusza.

y) Fundanius *Pòéta Komiczny czyli Komedyopis.*

z) Asinius Pollio, *Pòéta Tragiczny.*

aa) *iakim więc Tragedye piszą:* Senarius trimeter iambicus *dla trzech miar, u Łacinnikow nazwany.*

bb) *po łać.* Carmen Heroicum, Pòéma Epicum, *albo też* Epos.

cc Varyusz tym wierszy rodzaiem pod ow czas słynął, nim się był ieszcze Virgiliusz *swą* Eneidą *wsławił.*

dd) Varro Atacinus z *Gallii Narbońskiey, kusił się pisać Satyry, ale z małym bardzo piora powodzeniem.*

ee) Accius *pierwszy z Łacinnikow tragedyą pisał.*

Lucylego, przeſzkadza, badać ſię: czy wina
Iego, czy też iſtoty rzeczy, to ſprawiła,
Ze wiersz iego mniey kſztałtny, mniey gładko płynący;
Iakby kto kontent z tego, że potrafi w ſześciu
Miar obrębie *) umieścić coś, napisał dwieście
Przed obiadem, y tyleż wierszy po obiedzie?
Iaką wenę Toſkańſki byſtrzeyszą nad powodź
Miał Kaſſyusz ff) o ktorym wieść ieſt, że po śmierci
Był ſpalony na ſtoſie gg) z własnych kſiąg złożonym.
Daymy, że Lucyliusz był dworny, dowcipny,
Ze gładszy niż Enniusz, pierwszy wynaleźca
Tego rodzaiu wierszy Grekom nieznanego,
I niż dawnych Pöétow rzesza: lecz On gdyby
Do naſzego był wieku, wyrokow zrządzeniem
Zachowany, wieleby ſobie odiął, y to
Odciął wſzyſtko, cokolwiek nad zupełność dzieła
Zbywałoby; a tworząc wiersz, częſtoby w głowę
Skrobał ſię, y paznogcie ſwe gryzł do żywego.
Częſto masz, y pisz znowu, coby godnym było
Czytania, ani o to dbay, byś w podziwieniu
Gminu ſłynął, z niewielu kontent Czytelnikow.
Czyliż w rozum obrany chcesz, by wiersze twoie
W nikczemnych dyktowano ſzkołkach? Co ia, niechcę.
Dość mi applauz Rycerza mieć, iak wyświſtana
Arbuſcula, *hh)* z pogardą innych śmiało rzekła.
Mnież taka, iak Pantyli, pluſkwa ma poruszyć?
Lub ſię trapić mam, że mię za oczyma ſzczypie
Demetry, albo że mię Fanniusz, ow podły
Hermogena paſorzyt, ſzarpie nie godziwie?

Plo-

*) w wierſzu, *Hexameter* po Łac. rzeczonym.

ff) Caſſius Severus, *albo* Caſſius Parmenſis. Parma *miaſto Etruryi; dziś Xięſtwa Toſkańſkiego.*

gg) *Ciała zmarłych u Rzymian po śmierci na ſtoſie palono, y ten był obchod u nich pogrzebowy.*

hh) *Komedyantka czyli Aktorka Komedyi, tak rzeczona,*

Plotius y Varius, Mecenas, Virgili, *ii*)
Valgius, Octavius, niech to approbuią
Z Fuſkiem; oby toż oba chwalili Viſkowie!
Bez chuci ſławy, mogę ciebie Pollionie!
Ciebie z bratem wymienić tu Meſſalo! oraz
Was Bibulowie, nie mniey was Serwiuszowie!
I ciebie z niemi ſzczery Furni: z wielą innych,
Ktorych ia y uczonych y przyiacioł, wiedząc
Pomiiam, ktorym radbym, by te iakieżkolwiek
Wiersze, były przyiemne; żalbym miał nieznośny,
Gdyby nad mą nadzieię mniey ſię podobały.
Wam zaś: Demetry tobie y Tigelli, każę
Beczeć godnym ſłuchaczkom waszym *kk*) kozie wiersże,
Idź chłopcze, y przypisz to prędko do mey kſiążki. *ll*)

II.

---

ii) *Pöetowie tych imion znakomici za czaſow Auguſta, każdy w oſobnym rodzaiu rymotworſtwa.*

kk) *nierządnym niewiaſtom, fryierkom, komedyantkom &c.*

ll) *wyżey do Satyry 4. iakoby na dokończenie.*

II.
Do IKCYUSZA.

Fructibus Agrippæ Siculis, quos colligis Icci &c. lib. I Epi: 12.

Ikcy, *a*) ieźli Sykulſkie Agryppy *b*) dochody,

Ktore

---

a) *Tenże to ſam* Iccius, *o ktorym ieſt wzmianka w Odach. Człowiek nie ſtałego ułożenia umyſłu, zrazu bowiem był Filozofem, potym żołnierzem, daley argdarzem dobr wielkich* Agryppy *w Sycylii: w każdym ſtanie na dolę ſwą utyskuiący, mimo prawideł ſwoiey Filozofii.*

b) M. Vipſanius Agryppa, *był zięciem* Auguſta Ces: *poiąwſzy za żonę, corkę iego* Julią.

Ktore zbierasz, swey wedle zażywasz wygody,
Więcey ci dać nie może Jowisz, prawdę powiem.
Rzuć zatym skargi, nie iest ubogim albowiem,
Kto swe może opędzić potrzeby domowe.
Maszli przytym żołądek, boki, nogi, zdrowe,
Więcey ci przydać zbiory Krolewskie nie mogą.
Ieżli zaś w pośrzod tych dobr powściągły, nie drogą
Iarzynką, zieleninką żyiesz, żyi nie inny,
By cię prętko pozłocił Paktol złotopłynny:
Czy, że naturę zmienić pieniądze nie mogą,
Czy, że cnotę nad wszystko sądzisz bardziey drogą.
Dziwmyż się, że sąsiedzkie bydło spasło trawę
Demokryta c) pol, gdy myśl buiaiąc, zabawę
Z wysokiemi rzeczami ma, wolna od ciała.
Kiedy ty, tam gdzie zysku chęć świerzbi nie mała,
O niczym małym myślisz, lecz y owszem rzeczy
Wysokie masz na myśli y na pilney pieczy:
Iakie przyczyny w brzegach swych wściągaią morze:
Zkąd porządek ten czasow w każdey roku porze:
Czy bieg gwiazd, za ich wolą, czy z czyiey ustawy:
Co w rożne mieni okrąg księżyca postawy:
Iaki zamiar ma zgoda żywiołow niezgodnych:
Czy Empedokles d) błądzi w układach zawodnych:
Czy raczey Stertyniusz e) dowcipny. Atoli
Iakiżkolwiek mieć układ f) będziesz podług woli,
Czy

---

c Demokryt Abderyta, *tak się był zanurzył w swoiey Filozofii, iż całe gospodarstwa swego zaniedbał. Porownanie tu iego z Ikcym iest ironiczne, gdyż bardzo ci mędrcy od siebie w zdaniach dalecy byli.*

d) Empedokles *Sykulczyk, czterech żywiołow przeciwnych zgodę, za początek wszech rzęczy stanowił.*

e) *Ten to sam* Stertinius, *ktorego Poëta w Sat*: 3. *ks*. 2. *osmym mędrcem nazywa*.

f) Systema *po Grecku. Według układu* Pithagory, *iarzyny nawet y inne ogrodowe rzeczy duszę miały. Przeto tu mowi Horacyusz*: zabiiać boćwinę cebulę &c.

Czy ryby, czy boćwinę, cebulę, zębami
Zabiiać będziesz; między racz przyiaciołami
Plac Pompeiuszowi pozwolić Grosphowi *g*)
I z chęcią użycz, ieźlić o co się przymowi,
Acz Grosphus nie rad prosi, ani się przymawia
Chyba o to, co słuszna, w czym nie masz bezprawia.
Wiesz, że teraz przyiaciol tanio można dostać,
Gdy dobrym na czym zchodzi. Abyś iednak, postać
Iaka Rzymskich iest rzeczy, wiedział; ile może
Sposobność mi pozwolić, krotko ci przełożę.
Ze Kantaber Agryppy, *h*) á męstwem Nerona
Legł Ormienin, *i*) że duma Fraata *k*) zniżona
Tak, iż musiał na klęczkach rozkazy y prawa
Z pokorą przyiąć, ktore Cesarz *l*) mu podawa:
Ze obfitość z pełnego rogu urodzaie
Zboż wszelakich, na Włoskie wysypała kraie.

---

g) Pomp: Grosphus, *Horacyusza przyiaciel. masz do niego Odę albo Pieśń 16 w ks. II.*

h) Kantabrow, *Hiszpański narod*, Marek Agrppa *pogromił.*

i) *Omylnie to* Horacyusz, *czy tez pochlebnie, sposobem Dworskiego Pöéty wyraził, iako uważa* Lipsiusz *kommentuiący na* Tacyta, *gdyż* Nero *wspomniony, z ramienia tylko* Augusta, *Krola Ormianom podał y to z łona ich narodu, ale ich nie zbił, ani zwyciężył.* Occiso Artaxia (*Sę słowa Tacyta, Ann. II.*) per dolum propinquorum, datus à Cæsare Armeniis Tigranes, ductusque in Regnum à Tiberio Nerone. *Co y* Swetoniusz *poświadcza in Tib.* Ducto ad Orientem exercitu, regnum Armeniæ Tigrani restituit, ac pro Tribunali diadema imposuit &c.

k) Phraates, *Krol* Parthow, *hołdu żadnego* Augustowi *nie czynił, ani był kiedy osobą swoią w Rzymie, proporce tylko y chorągwie woyskowe, po klęsce Rzymian y porażce Krassa* ad Carras *zabrane, przez posły swoie y to dobrowolnie odesłał.*

l) Cajus Octavianus Augustus, *za ktorego Chrystus Pan się narodził.*